Kateřina Zajíčková

Vertikální, temporální a zvukové konstanty románu Kříž u Potoka Karolíny Světlé

(Posudek vedoucího bakalářské práce)

Kateřina Zajíčková se ve své nerozsáhlé, ale solidní bakalářské práci plně soustředila na relativně úzce vymezené téma, jímž jsou prostorové a smyslové konstanty fikčního světa románu *Kříž u potoka* a možnosti jejich interpretace. *Kříž u potoka* je román s poněkud netypickou historií recepce, a to nejen v kontextu tvorby Karoliny Světlé. V době jeho časopiseckého a následného knižního vydání mu byla věnována jen malá kritická pozornost, o to větší oblibu si ale získal u čtenářů. Těm bylo jedno, že pro kritiky představoval mezi ještědskými romány dílo poněkud bezvýrazné – neblížil se romanticky osudové vášnivosti *Vesnického románu*, jeho hrdinka postrádala heroičnost *Frantiny* a ideovou závažností se zdál zaostávat za *Nemodlencem*. Když v průběhu 20. století začal čtenářský zájem postupně opadávat, kupodivu začal vzrůstat zájem odborný – ne nějak intenzivně, ale takřka v každém desetiletí se nyní objevuje studie nebo publikace, která se ke *Kříži u potoka* podstatněji vztahuje, ať interpretačně či argumentačně. Zvlášť naléhavě bývá připomínána důležitost kompozice románu a její význam pro utváření celé české románové prózy.

Kateřina Zajíčková na tuto linii navázala, motivována osobními vztahy k prostředí, které inspirovalo Světlou k napsání románu, a především poměrem k domaslavickému mlýnu, jenž byl předobrazem románového mlýna dolanského. Osobní a rodinnou souvislost s místem přitom nijak neakcentovala, ale dokázala ji funkčně využít ke komparaci románového dějiště a jeho reálné předlohy, ke stručnému připomenutí dějin domaslavického mlýna a dokonce k samostatné úvaze o neobvyklé podmíněnosti dalších osudů mlýna jeho vztahem k románu. Úvodní kapitolu o genezi díla (nejen) pro toto funkční využití regionálních prvků a tradovaných znalostí hodnotím jako velmi zdařilou. Následné shrnutí reflexe románu je laděno spíše výkladově a polemicky a postrádá závěrečný shrnující soud. Pozitivní ale je, že kromě kritických a odborných prací o *Kříži u potoka* neopomíjí ani filmové a divadelní adaptace románu.

Ústřední, interpretačně zaměřená část práce se skládá ze tří oddílů. V prvním Zajíčková především zdůraznila specifickou vertikální orientovanost prostoru, kterou doložila i důkladnými mentálními charakteristikami obyvatel tří ústředních románových dějišť –

mlýna Dolanských, statku Potockých a stavení Kobosilových. Pokud je o druhý oddíl, časové konstanty, novinkou oproti dosavadním interpretacím je především jednoznačné hodnotové rozlišení času léta a zimy v románu. Ostatní úvahy o čase jsou spíše rekapitulacemi a shrnutím již publikovaných tezí. Za pozoruhodný ale považuji třetí oddíl, věnovaný zvukovým konstantám *Kříže u potoka*. Spojení motivů ticha, klidu a umírněnosti s pozitivními charakteristikami, a naopak motivů hluku, křiku, skřípotu a chechtání s charakteristikami negativními, a to jak v případě postav, tak pokud jde o popisy přírodní a interiérové, originálně dokresluje dosavadní výklady o románu a nabízí nový klíč ke čtení a interpretacím i dalších próz Karoliny Světlé.

Bakalářská práce Kateřiny Zajíčkové působí poněkud útle, ale v tomto případě to považuji spíše za přednost. Autorka vybrala z původního širokého rámce interpretačních úvah pouze ty, které funkčně a smysluplně doplňují dosavadní odbornou reflexi románu. Další možnosti práce se nabízejí především ve směru kontextových analýz a reflexí, ať už ve vztahu k ostatním (nejen ještědským) prózám Světlé, či k samotným počátkům českého románu. Práce je kultivovaná a bezproblémová i z jazykového a stylistického hlediska.

Doporučuji ji bez výhrad k obhajobě a navrhuji pro ni hodnocení „výborně“, při nepřesvědčivém průběhu obhajoby pak „velmi dobře“.

25. 7. 2019 PhDr. Václav Vaněk, CSc.